

ПРОФИЛАКТИКА НА РАКА НА МАТОЧНАТА ШИЙКА – ОЦЕНКА НА ПОВЕДЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ

Мюжгян И Сабри

РЗИ - Шумен, гр. Шумен, площад Освобождение 1, e-mail: m.sabri@mail.bg

Резюме: В България всеки ден умира по една жена и се диагностицират 3 нови случая на заболяването. В Европа той е на второ място по честота и смъртност при жените от 15- до 44-годишна възраст след рака на гърдата. Единственият начин за ранното откриване на заболяването остават ежегодните профилактични прегледи. Навременното диагностициране на рака на маточната шийка и успешното лечение на преинвазивните е възможно само чрез редовни гинекологични прегледи. РМШ се диагностицира чрез профилактични прегледи и при реализиране на национална скрининг-програма. Цел: Да се изследва и оцени поведението на студентите относно превенцията на рака на маточната шийка. Материал и методи: Чрез анонимна анкета са изследвани 179 студенти. Резултатите са обработени статистически с SPSS v. 20.0, като са използвани вариационен и сравнителен анализи. За ниво на значимост приемаме $p < 0.05$). Резултати: Студентите не провеждат профилактични прегледи, като 44.4 % посещават личния си лекар само по повод на конкретно заболяване, като 31.6 % са провеждали три профилактични прегледа през последните пет години. Според по-малко от половината анкетираните профилактичен гинекологичен преглед трябва да се провежда поне веднъж годишно (47.4 %), а 83.5 % заявяват, че биха се възползвали от безплатен профилактичен преглед. От друга страна се установява, че значителна част от студентите не са запознати какво включва първичната (43.9 %) и вторична (48.0 %) профилактика. Заключение: В заключение може да се каже, че студентите нямат изградени навици за провеждането на профилактични прегледи и не са запознати със спецификата на първичната и вторична профилактика на РМШ. **Ключови думи:** Рак на маточната шийка, профилактика, студенти, информираност, здравно поведение.

PREVENTION OF CERVICAL CANCER - ASSESSMENT OF STUDENT BEHAVIOR

Miujgyan I. Sabri

RHI - Shumen, Shumen, Liberation Square 1, e-mail: m.sabri@mail.bg

Abstract: In Bulgaria, one woman dies every day and 3 new cases of the disease are diagnosed. In Europe, it ranks second in incidence and mortality among women aged 15 to 44 after breast cancer. The only way for the early detection of the disease remains the annual prophylactic examinations. Early diagnosis of cervical cancer and successful treatment of precancerous lesions is possible only through regular gynecological examinations. Cervical cancer is diagnosed through prophylactic examinations and the implementation of a national screening program. Objective: To study and evaluate students' behavior regarding the prevention of cervical cancer. Material and methods: 179 students were surveyed through an anonymous survey. The results were statistically processed with SPSS v. 20.0, using variational and comparative analyzes. For significance level we assume $p < 0.05$). Results: Students do not conduct preventive examinations, as 44.4% visit their GP only for a specific disease, and 31.6%

have conducted three preventive examinations in the last five years. According to less than half of the respondents, a preventive gynecological examination should be conducted at least once a year (47.4%), and 83.5% stated that they would benefit from a free preventive examination. On the other hand, it was found that a significant part of students are not aware of what primary (43.9%) and secondary (48.0%) prevention includes. Conclusion: In conclusion, it can be said that students do not have established habits for conducting preventive examinations and are not familiar with the specifics of primary and secondary prevention of cervical cancer.

Keywords: Cervical cancer, prevention, students, awareness, health behavior

1. Въведение

Ракът на маточната шийка е водеща причина за смърт от рак в развиващите се страни [7].

В България всеки ден умира по една жена и се диагностицират 3 нови случая на заболяването [1]. В Европа той е на второ място по честота и смъртност при жените от 15- до 44-годишна възраст след рака на гърдата. [2]

Проучванията показват, че инфекцията с човешки папиломен вирус (HPV) е отговорна за рака на шийката на матката в повече от 90% от случаите в световен мащаб, който е свързан с предракови лезии. Ракът на маточната шийка засяга широк диапазон от възрасти, но по-голямата част от случаите са на възраст 35-39 или 60-64 години според проучване на Krivak et al., 2002. Подобно на другите видове рак, ракът на маточната шийка има няколко рискови фактора като наличието на множество сексуални партньори, тютюнопушене, ранна възраст при първи полов акт и ранна бременност, многобройност и ниска лична хигиена [9].

Единственият начин за ранното откриване на заболяването остават ежегодните профилактични прегледи. Навременното диагностициране на рака на маточната шийка и успешното лечение на преинвазивните е възможно само чрез редовни гинекологични прегледи [16]. РМШ се диагностицира чрез профилактични прегледи и при реализиране на национална скрининг-програма [4, 5].

2. Цел и методи на проучването

Целта на настоящото изследване е да се изследва и оцени поведението на студентите относно превенцията на рака на маточната шийка.

Материал и методи: Чрез анонимна анкета са изследвани 200 студенти. Резултатите са обработени статистически с SPSS v. 20.0, като са използвани вариационен, корелационен и сравнителен анализи. За ниво на значимост приемаме $p < 0.05$.

3. Резултати и обсъждане

На таблица 1 е представена характеристика на изследваните студенти, като резултатите показват, че преобладават студентите на възраст 18-25 г. (42 %), тези от областните градове (50.8 %), семейните и тези съжителстващи на семейни начала (54.3 %) и студентите с добро материално състояние (82.7 %).

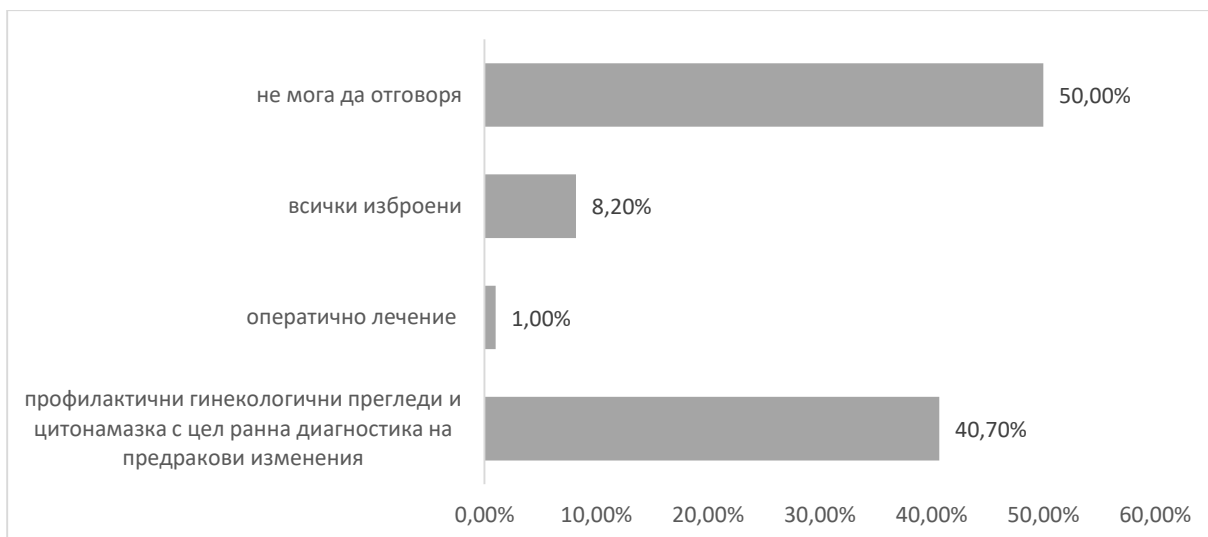
Студентите не провеждат профилактични прегледи, като 44.4 % посещават личния си лекар само по повод на конкретно заболяване, като 30.9 % са провеждали три профилактични прегледа през последните пет години. Според по-малко от половината анкетираните профилактичен гинекологичен преглед трябва да се провежда поне веднъж годишно (46.7 %), а 83.5 % заявяват, че биха се възползвали от безплатен профилактичен преглед. Установи се правопрпорционална зависимост между честотата на посещение при личния лекар и възрастта на анкетираните ($r=0.328$; $p < 0.001$), като жените до 25 г. посещават личните си лекари основно при наличие на болестна симптоматика.

Таблица 1. Характеристика на изследваните студенти

Показател		Брой (%)
Възраст	18-25 г.	84/42.0 %
	25-30 г.	22/11.0%
	31-40 г.	65/32.5 %
	41-50 г.	24/12.0%
	51-60 г.	5/2.5%
Местоживеене	Областен град	100/50.8%
	Общински град	63/32.0%
	Село	34/17.2%
Семейно положение	Омъжена	78/39.6%
	Неомъжена	78/39.6%
	Разведена	10/5.1 %
	Вдовица	2/1.0 %
	Съжителство без брак	29/14.7%
Материално състояние	Много добро	26/13.2%
	Добро	163/82.7%
	Лошо	8/4.1%

От друга страна се установява, че значителна част от студентите не са запознати какво включва първичната (45.8 %) и вторична (50.0 %) профилактика (Фиг. 1 и Фиг. 2).

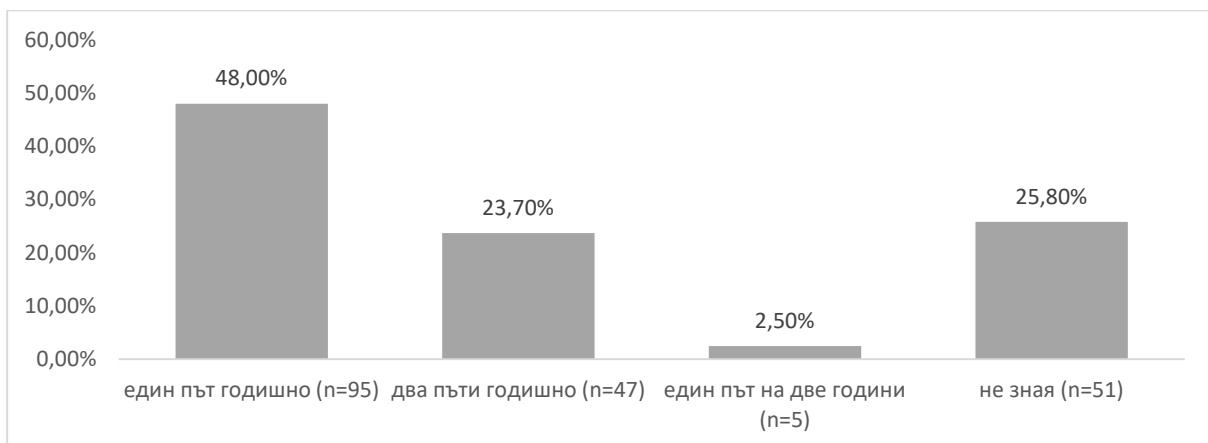
Фиг. 1. Информираност за същността на първичната профилактика при РМШ

Фиг. 2. Информираност за същността на вторичната профилактика при РМШ

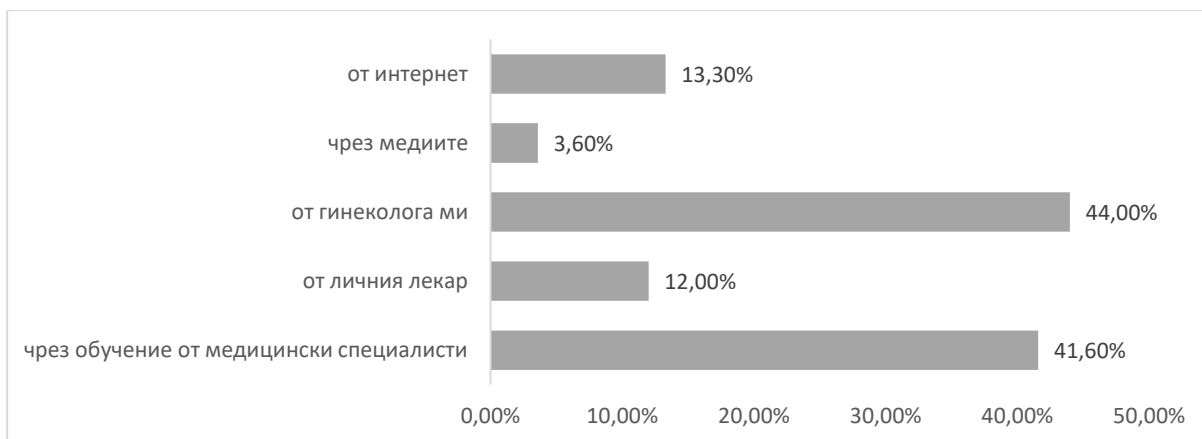
Сравнителният анализ на информираността на студентите относно същността на първичната и вторична профилактика показва съществена разлика по отношение на възрастовите групи ($p=0.005$), като най-неинформирани са лицата във възрастовата група 18-25 г. (съответно 54.5 % за първична профилактика и 51.5 % за вторична профилактика). В по-горните възрастови групи анкетираните са по-информирани.

Около половината от анкетираните студенти са си правили цитонамазка един път годишно (48.0 %) (Фиг. 3). Установи се, че честотата на изследването с цитонамазка корелира правопрпорционално с възрастта на изследваните жени ($r=0.492$; $p<0.001$), като с увеличаването на възрастта се увеличава и честотата на провеждането на този вид профилактични прегледи.

Фиг. 3. Разпределение според провеждането на изследване с цитонамазка

На фиг. 4 са представени източниците на информацията относно профилактиката на РМШ, като най-предпочитана е информацията получена от медицински специалисти (41.6 %) и от гинеколога (44.0 %).

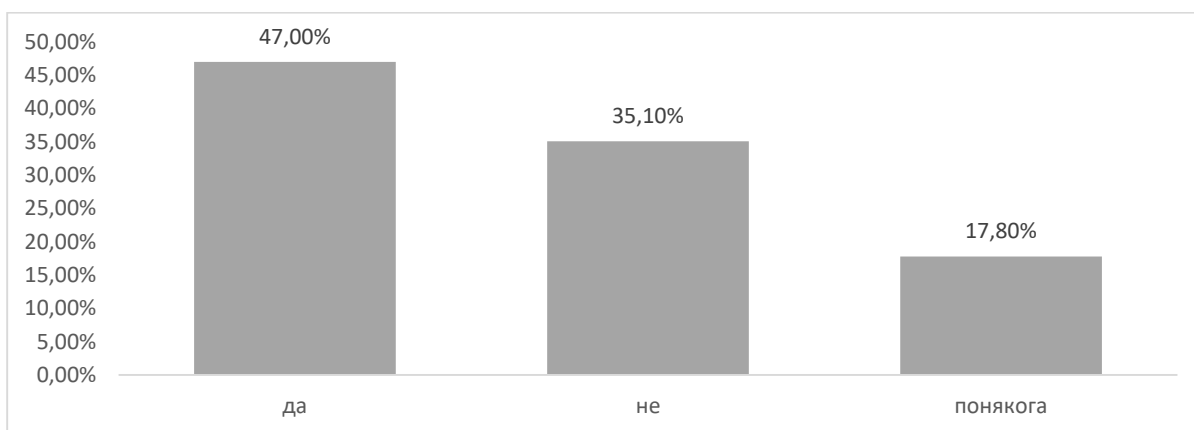
Фиг. 4. Източници на информацията относно профилактиката на рак на маточната шийка (РМШ)

Малко над 1/3 (34.8 %) от изследваните студенти са информирани за ролята на цитонамазката в скрининга на рака на маточната шийка. Установи се съществена разлика в информираността на изследваните жени според възрастовата група ($p=0.038$), като студентите в по-горните възрастови групи (над 30 г) са по-информирани (61.6 %). Също така може да се каже, че жените, които живеят в селските райони и имат ниски доходи имат по-лошо поведение относно профилактиката на РМШ.

От друга страна обезпокоителен е факта, че 70.2 % от анкетираните посочват, че не са запознати с рисковите фактори на заболяването, като се установява съществена разлика според възрастовата група ($p=0.002$). Младите жени (до 30 г.) и тези с нисък социално-икономически статус са най-неинформирани (съответно 77.7 % и 87.5 %).

Според рисковото поведение може да се каже, че в изследваната група средно една жена е имала около 3 партньора, като 96.7 % от анкетираните са имали максимално до 5 партньора.

Презерватив използват 47.0 % от анкетираните, а 17.8 % казват, че използват предпазни средства само понякога (Фиг. 5).

Фиг. 5. Използване на презерватив като средство за предпазване от заразяване с полово предавани болести

Наблюдавахме, че само 34.8% от жените имат добри познания за цитонамазката. Предишно проучване, проведено в Техеран, Иран, установи, че това знание е 47,8% сред неговите субекти [6]. В друго проучване между виетнамски жени 52% от участниците

стигнаха до идеята, че нито ракът на маточната шийка, нито ракът на гърдата са превантивни [13].

В настоящото проучване 74.2 % посочват, че са си правили цитонамазка в последните две години. В развитите страни този резултат варира между 80.7 % и 98.6 % [12, 14].

Малко по-малко от половината анкетирани твърдят, че предпочитат медицинските специалисти и гинеколозите и само 3.6 % посочват, че се информират от медиите. В Иран, 63% от жените декларираат, че лекарите имат основна роля в информирането им за профилактиката на РМШ [15]. От друга страна 55.8% от индийските жени са избрали социални медии като телевизия и радио за получаване на информация [3].

Ниските доходи също се свързват с лошо поведение, което е в съответствие с изследванията в Корея [10]. Ето защо трябва да се обмисли безплатен скрининг на рак на маточната шийка за тези, които не могат да си го позволят икономически.

Една от най-важните констатации беше ниската осведоменост за HPV като асимптоматични инфекции. Информацията трябва да се съсредоточи повече върху възможността за асимптоматично предаване, мотивиращо използването на презервативи. Притесненията относно това как да се действа по отношение на асимптоматичното предаване са тревожни, особено при вирусни инфекции, тъй като тези инфекции не могат да бъдат управлявани чрез диагностика, лечение и проследяване на контакти. Една неясна политика на лекарите може да допринесе за тази несигурност. [11]

Тенденцията към подценяване на възприемания относителен риск за предаване на полово предавани болести представлява важна причина за неадекватно поведение. [8]

4. Изводи

В заключение може да се каже, че студентите нямат изградени навици за провеждането на профилактични прегледи и не са запознати със спецификата на първичната и вторична профилактика на РМШ.

Библиография

1. Български национален раков регистър; Заболеваемост от рак в България. Том XXIV, Volume XXIV, 2015
2. Симеонова Б. Социални и здравни аспекти на РМШ. Дисертационен труд. МУ София, Факултет по Обществено здраве.2016
3. Aswathy S, Quereshi MA, Kurian B, Leelamoni K. Cervical cancer screening: Current knowledge and practice among women in a rural population of Kerala, India. *Ind J Med Res.* 2012;136:205
4. Beasley JW, Starfield B, van Weel C, Rosser WW, Haq CL. Global health and primary care research. *J Am Board Fam Med.* 2007;20:518–526
5. Brown ML, Goldie SJ, Draisma G, Harford J, Lipscomb J, et al. Health service interventions for cancer control in developing countries. In: Jamison DT, Breman JG, Measham AR, Alleyne G, Claeson M, Evans DB, et al., editors. *Disease control priorities in developing countries.* Washington (DC): World Bank; 2011
6. Hadji M, Khosravi M, Weiderpass E, Taghizadeh R, Zendehdel K. Factors related to the knowledge, attitudes and practices of opportunistic cervical cancer screening in IR of Iran. *Basic Clin Cancer Res.* 2015;7:9–19
7. Haghshenas M, Golini-Moghaddam T, Rafiei A, et al. Prevalence and type distribution of high-risk human papillomavirus in patients with cervical cancer: a population-based study. *Infect Agents Cancer.* 2013;8:20
8. Irwin CE, Millstein SG. Biopsychological correlates of risk-taking behaviors during adolescence. *J Adolescent Health Care*1986;7:82S–96S

9. Krivak THC, Macbroom JW, Elkas JC. Cervical and vaginal cancer. In: Berek JS, editor. *Novak's Gynecology*. 13th ed. Philadelphia: Williams and Wilkin; 2002. pp. 199–232
10. Lee M, Park EC, Chang HS, et al. Socioeconomic disparity in cervical cancer screening among Korean women 1998–2010. *BMC Public Health*. 2013;13:553
11. Mulvey G, Temple-Smith MJ, Keogh LA. Sexually transmissible diseases—knowledge and practices of general practitioners in Victoria, Australia. *Genitourin Med* 1997;73:533–7
12. Oche MO, Kaoje AU, Gana G, Ango JT. Cancer of the cervix and cervical screening: Current knowledge, attitude and practices of female health workers in Sokoto, Nigeria. *Int J Med Sci*. 2013;5:184–90
13. Pham CT, McPhee SJ. Knowledge, attitudes, and practices of breast and cervical cancer screening among Vietnamese women. *J Cancer Educ*. 1992;7:305–10
14. Sabatino SA, White MC, Thompson TD, Klabunde CN. Centers for disease control and prevention (CDC). Cancer screening test use-United States, 2013. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2015;64:464–8
15. Tabeshian A, Firozeh F. The effect of health education on performing Pap smear test for prevention of cervix cancer in teachers of Isfahan city. *Med Sci J Islamic Azad Univ-Tehran Med Branch*. 2009;19:35–40
16. World Health Organization . *Comprehensive cervical cancer control: a guide to essential practice*. Geneva: World Health Organization; 2015